

Handläggare
Kristofer Jervinge

Ert diarienumr.: U2025/01339

Remissinstans
Utbildningsdepartementet

Remissvar avseende promemorian – En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma, dnr: U2025/01339

Inledning och allmän reflektion kring utredningens direktiv och arbetssätt
Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR) har fått möjlighet att yttra oss avseende promemorian – En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma.

Kompetensförsörjningen är en av de största utmaningarna för offentlig sektor som för hela den svenska arbetsmarknaden. Frågor om yrkesverksammas omställning och vidareutbildning är en högt prioriterad fråga för OFR och våra medlemsförbund. I utredarens uppdrag betonades att den privata sektorns behov särskilt skulle beaktas. OFR och övriga parter i offentlig sektor inkluderades inte i den referensgrupp utredaren knöt till sig. OFR har följt och bidragit till utredarens arbete via andra kontaktytor.

Det är bekymmersamt att regeringen upprepade gånger valt att inte inkludera parter i offentlig sektor i lagstiftningsarbete som rör hela arbetsmarknaden. Regeringens reformer för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden grundar sig delvis i en överenskommelse mellan fack och arbetsgivare i privat sektor, men den innehåller lagstiftning som har bäring på hela arbetsmarknaden.

Parterna i offentlig sektor har därutöver tecknat liknande omställningsavtal som det som gäller den privata sektorn. Samtliga parter måste beaktas och beredas möjligheter till medverkan i frågor som berör hela arbetsmarknaden. Det är inte minst viktigt utifrån legitimitetsskäl och med respekt för den svenska arbetsmarknads- och partsmodellen.

Bakgrund

Den 18 april 2024 beslutade regeringen om ett uppdrag att utreda en särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma. En utredare skulle biträda Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) med att lämna förslag på en modell för hur universitet och högskolors utbildningsutbud kan utvecklas för att möta de nya behov som den föränderliga arbetsmarknaden ger

upphov till och som är bakgrunden till det nya omställningsstudiestödet. Stephen Hwang har fyllt denna roll i utredningen.

I promemorian lämnas förslag på hur den särskilda ersättningsmodellen ska utformas för att vara effektiv och ge tillräckligt incitament för universitet och högskolor att utveckla nya utbildningar som möter arbetsmarknadens och yrkesverksammas behov.

Ersättningsmodellen har två komponenter. Den ena komponenten är ersättningen till utbildningar för yrkesverksammas fort- och vidareutbildning och omställning. Ersättning utgår till korta deltidskurser som är anpassade för arbetsmarknadens och yrkesverksammas behov. Den ekonomiska ersättningen möjliggör utbildning av hög kvalitet även för ett mer begränsat antal deltagare. Den andra komponenten består av en modell för omfördelning av anslag mellan lärosäten för att ge ytterligare incitament för utveckling av nya utbildningar för yrkesverksamma samt mer effektivt utnyttja kompetensen vid olika lärosäten.

OFRs sammanvägda ställningstagande till utredningens förslag i sin helhet

OFR är över lag positiva till att någon form av modell måste till för att universitet och högskolors utbildningsutbud ska kunna utvecklas för att möta de nya behov som en föränderlig arbetsmarknad ger upphov till samt för att reformen med omställningsstudiestödet ska kunna få full effekt. Vi anser dock att utredningsuppdraget var olyckligt formulerat i att detta ska göras inom befintlig budgetram, då extra resurser behöver avsättas till utvecklande av mer kurser riktade mot yrkesverksamma i vår mening.

När det gäller den omfattning och takt som man kan läsa kurser på som föreslaget i utredningen, har OFR vissa invändningar då det inte är kompatibelt med omställningsstudiestödets utformande samt att kurser som är relevanta för yrkesverksamma i dagsläget på 7,5 högskolepoäng inte får komma att "nedprioriteras" givet den nya modellen. OFR har även invändningar kring att vissa av förslagen i utredningen förtjänar att analyseras djupare, för att i största möjliga mån försöka avstyra oönskade och oanade konsekvenser under modellens succesiva införande.

Med allt ovan skrivet och då OFR tillstyrker utredningens förslag till ikraftträdande och genomförande ser vi ändå att modellen - kompletterad med djupare analyser i vissa frågor/kring vissa delar och eventuellt justerande av några av de föreslagna komponenterna längs vägen - bör kunna sjasättas relativt omgående och fasas in för att vara fullt ut implementerad från och med budgetåret 2031 som utredningen föreslår.

OFR synpunkter på utredningens olika förslag

I följande del av remissvaret kommer OFRs inspel och ställningstaganden avseende de delar av utredningen som vi ansett som mest angelägna att kommentera samt att lämna yttranden kring.

2.1.1 En ny ersättningsmodell ska vila på fyra övergripande principer

Utredningens förslag: Ersättningsmodellen ska vila på följande principer:

1. Lärosätenas ansvar att utifrån studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov utveckla och dimensionera fort- och vidareutbildningar samt utbildning för omställning för yrkesverksamma.
2. En ny ersättningsmodell ska ge lärosätena långsiktiga och stabila ekonomiska förutsättningar för utbildningarna i fråga.
3. En ny ersättningsmodell ska leda till ett effektivt utnyttjande av resurserna för att skapa en utveckling av lärosätenas utbildningsutbud för yrkesverksamma i syfte att möta behov som den föränderliga arbetsmarknaden ger upphov till.
4. Ersättningsmodellen ska vara resurseffektiv genom att vara transparent, enkel att tillämpa och inte ge upphov till höga administrativa kostnader.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.1.1

OFR tillstyrker förslaget.

2.2.2 Incitament behövs på flera nivåer inom ett lärosäte

Utredningens bedömning: En särskild ersättningsmodell behöver ge incitament på olika nivåer inom ett lärosäte för nya utbildningar för fort- och vidareutbildning och omställning för yrkesverksamma. En kombination av incitament på lärosätes- eller fakultetsnivå och incitament nära utförandet av utbildning bedöms ge bästa effekt.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.2.2

OFR delar utredningens bedömning och resonemang avseende incitament på flera nivåer inom ett lärosäte.

2.3.3 Yrkesverksamma studerar i regel på deltid

Utredningens resonemang: 89 procent av studenterna valde 2022/23 att studera på en utbildning som gavs på deltid. Resultatet är inte överraskande eftersom yrkesverksamma som arbetar har en begränsad tid att ägna åt studier, vilket gör deltidsstudier till ett bättre Alternativ.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.3.3

OFR tycker att utredningens resonemang och förlitande på data från 2022/23 är bristfälligt. Själva poängen med införandet av omställningsstudiestödet är att det ska möjliggöra för

studier på det sätt som passar yrkesverksamma bäst, såväl på deltid som heltid och i linje med den ersättning som omställningsstudiestödet möjliggör. Statistik från CSN för 2023 visar vidare att 62 procent av de som då studerade med omställningsstudiestöd gjorde det på heltid, som OFRs medlemsförbund Akademikerförbundet SSR mycket riktigt påpekat i sitt yttrande.

Som OFR kommer att återkomma till längre fram i detta remissvar anser vi att utformandet av en ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma självfallet måste vara kompatibelt med omställningsstudiestödet, men även att det inte får ge oönskade effekter kring att annan relevant utbildning till yrkesverksamma på något sätt inskränks eller påverkas negativt.

2.5.1 Två resursfördelningssystem kan innebära otydlighet och konkurrens mellan systemen

Utredningens bedömning: En särskild ersättningsmodell behöver kunna samexistera med den normala ersättningsmodellen. Därför behöver lärosätena kunna identifiera vilken ersättningsmodell som ska användas och, om båda är möjliga, kunna undvika konkurrens mellan dem.

OFR inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.5.1

OFR delar utredningens bedömning utifrån direktivet man gavs men anser, i likhet med ett av OFRs medlemsförbund Sveriges Lärare, att även den normala ersättningsmodellen för utbildning på grund- och avancerad nivå skulle behöva förändras, främst genom att prestationsdelen minskas i syfte att skapa stabilare förutsättningar ekonomiskt för lärosäten samt för att skapa starkare incitament att upprätthålla kraven i utbildningarna. En liknande väg som utredningen hade kunnat analysera närmare, är att ändra i befintligt resurstilldelningssystem så att det även ger incitament för kurser för yrkesverksamma som OFRs medlemsförbund Akademikerförbundet SSR är inne på i sitt yttrande.

2.5.2 En ersättning för utbildning där de flesta är yrkesverksamma och studerar av arbetslivsrelaterade skäl

Utredningens förslag: Den särskilda ersättningsmodellen ska endast ersätta utbildning som är relevant för svensk arbetsmarknad nu eller i framtiden, där merparten av studenterna på utbildningen är yrkesverksamma på svensk arbetsmarknad och följer utbildningen av de huvudsakliga skälen fort- och vidareutbildning eller omställning.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.5.2

OFR tillstyrker utredningens förslag vad gäller kriteriet att de yrkesverksamma ska vara verksamma på svensk arbetsmarknad i enlighet med aktualitetsvillkoret för omställningsstudiestödet. Dock lär det, likt ett av OFRs medlemsförbund Akademikerförbundet SSR resonerar kring i sitt remissvar, bli svårt att såväl bedöma huruvida en utbildning är relevant för svensk arbetsmarknad nu eller i framtiden samt även att "merparten" av de studerande är yrkesverksamma.

2.5.3 Korta kurser på deltid utgör övergripande kriterier för den särskilda ersättningsmodellen

Utredningens förslag: Den särskilda ersättningsmodellen ska endast användas på utbildningar i form av fristående kurser med ett omfång på 1,5–5,5 högskolepoäng. Utbildningarna ska ges på deltid på maximalt 75 procent av heltid.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.5.3

OFR avstyrker förslaget som det är utformat och formulerat av utredningen såväl vad gäller maximalt omfång som studietakt. För att de korta kurser som utredningen är inne på ska komma till gagn för yrkesverksamma inom ramen för omställningsstudiestödet på bästa sätt, krävs självfallet att kurserna är kompatibla med stödet. Studier bör kunna ske på heltid samt med en kurslängd som omfattar fler högskolepoäng. Ett av OFRs medlemsförbund Akademikerförbundet SSR anser att en sådan kurslängd bör vara "*på minst 6 hp*" medan ett annat av våra medlemsförbund Sveriges Lärare anser "*att även kurser på 6 och upp till 7,5 högskolepoäng (vilket är det vanliga idag) måste kunna omfattas av modellen.*"

OFR vill som sagt understryka att vi avstyrker förslaget som formulerat av utredningen i denna del och att vi anser, vilket vi är inne på i flera delar av detta yttrande, att konsekvenserna av de olika förslagen kopplat till en särskild ersättningsmodell behöver analyseras vidare och djupare för att i möjligaste mån undvika oanade negativa konsekvenser. Detta gäller inte minst förslagen i 2.5.3.

Även om vårt resonemang ovan går ut på att kurserna som ersätts inom modellen måste vara kompatibla med omställningsstudiestödet, kan det som sagt också finnas anledning att överväga om även kurser som är upp till 7,5 högskolepoäng bör kunna omfattas av modellen i vår mening. Modellen måste utformas så att den inte inverkar negativt på redan befintliga och centrala kurser riktade mot yrkesverksamma, som till exempel de kurser som Sveriges Lärare lyfter som centrala i lärarnas professionsprogram. OFR anser därför att denna del behöver en djupare analys, för att undvika att en alltför "snäv" begränsning av kursers omfattning inom modellen – då modellen annars riskerar att påverka kurser som redan erbjuds till yrkesverksamma på ett oanat och negativt sätt.

2.5.4 Lärosätena behöver motivera och dokumentera varför den särskilda ersättningsmodellen har använts

Utredningens förslag: Lärosätena ska motivera och dokumentera varför den särskilda ersättningsmodellen är applicerbar.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.5.4

OFR tillstyrker förslaget. Över tid ser dock OFR ett behov av att samverkan mellan lärosäten och arbetsmarknadens parter utvecklas och fördjupas på ett mer systematiskt och enhetligt vis för att så bra kurser som möjligt ska kunna erbjudas till yrkesverksamma. I Universitetskanslersämbetets (UKÄ) uppföljning – som omnämnd i kapitel 2.5.5 – anser OFR att även ett uppdrag att analysera och ta fram förslag på förbättrade samverkansmodeller bör ingå, vilket vi återkommer till under denna punkt samt även går närmare in på under avsnitt 2.6.15.

2.5.5 UKÄ bör få i uppdrag att följa upp användningen av den särskilda ersättningsmodellen

Utredningens förslag: Universitetskanslersämbetet ska erhålla ett särskilt uppdrag att följa upp och utvärdera användningen av den särskilda ersättningsmodellen fyra till fem år efter införandet.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.5.5

OFR tillstyrker förslaget. Det är dock centralt att arbetsmarknadens parter, på samtliga sektorer på arbetsmarknaden, involveras i den utvärdering som UKÄ får i uppdrag att genomföra. Förutom detta anser OFR att UKÄ även bör få ett uppdrag - med samma tidsaspekt och i relation till uppdraget om att följa upp och utvärdera den särskilda ersättningsmodellen – att analysera och ta fram förslag på förbättrade, mer enhetliga och systematiska samverkansmodeller mellan lärosäten och arbetsmarknadens parter i samtliga arbetsmarknadssektorer.

2.6.1 Önskvärda egenskaper

Utredningens bedömning: Den särskilda ersättningsmodellen bör ha följande egenskaper:

1. Ge ett tydligt incitament för utveckling och vidmakthållande av utbildning för yrkesverksammas fort- och vidareutbildning samt omställning.
2. Minska den ekonomiska risken kopplad till osäkerheten i antal

registrerade studenter och deras prestationer.

3. Ge en ersättning som täcker kostnader för utbildningar av hög kvalitet.

4. Minska eller eliminera otydligheten och konkurrensen kopplad till den normala ersättningsmodellen.

5. Vara enkel att tillämpa och inte ge upphov till höga administrativa kostnader

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.6.1

OFR delar bedömningen och har i sak ingenting att invända mot den, däremot ställer vi oss tveksamma till om presenterad modell verkligen uppfyller dessa krav, speciellt vad avser kriterium 4 och 5. Förutom detta anser OFR att även den reguljära ersättningsmodellen för utbildning på grund- och avancerad nivå behöver ses över och göras om.

2.6.3 Garantibasmodellen ska utgöra den särskilda ersättningsmodellen

Utredningens bedömning: Garantibasmodellen är den modell som bäst uppfyller de önskvärda egenskaperna. Den bör därför vara den modell som utgör den särskilda ersättningsmodellen.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.6.3

OFR ställer oss i denna del bakom såväl Akademikerförbundets SSR:s samt Sverige Lärares yttranden, vilket ger den sammanvägda synpunkten att utredningens bedömning är rimlig och att om en särskild ersättningsmodell ska införas är denna modell den minst dåliga. Det centrala är att denna modell, om den genomförs, fungerar väl för berörda lärosäten.

2.6.5 Den särskilda ersättningsmodellen ska ha tre olika nivåer

Utredningens förslag: Den särskilda ersättningsmodellen ska ha tre garantinivåer. 1. En lägre nivå som är applicerbar för utbildningar med upp till 15 studenter, eller med ett mindre behov av lärarresurser. 2. En mellannivå som gäller för ett normalt antal undervisningstimmar och motsvarande behov av arbetstid för lärare. 3. En högre nivå för utbildningar som har ett högt kostnadsläge i förhållande till normala utbildningar på grund av höga kostnader för utrustning, speciallokaler och drift. Den högre nivån ska även kunna användas för utbildningar som till sin natur eller sitt upplägg kräver betydligt mer lärarresurser än mellannivån. Lärosätena ska fastställa lärosätesövergripande riktlinjer för användningen av de olika nivåerna.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.6.5

OFR tillstyrker förslaget. Att lärosätena ska fastställa lärosätesövergripande riktlinjer för användning av de olika nivåerna med avsikt att uppnå likvärdighet inom lärosätet är bra, så att dessa riktlinjer och dess tillämpning internt ska kunna följas upp av UKÄ. Vi vill dock understryka, likt ett av våra medlemsförbund poängterar, att eftersläpning av ersättning till vissa typer av utbildningar/fakulteter i jämförelse med övriga inte får cementeras och förstärkas med detta förslag. Likt ett annat av våra medlemsförbund vill OFR också särskilt poängtera att modellen behöver bidra till att säkra och höja kvaliteten på utbildningarna och att antalet lärarledda undervisningstimmar då är av avgörande betydelse.

2.6.6 Den särskilda ersättningsmodellens Ersättningsnivåer

Utredningen förslag: De tre garantibasnivåerna ska ge följande ersättning i 2023 års kostnadsnivå.

- Den lägre nivån innebär en garantiersättning om 28 700 kronor per högskolepoäng.
- Mellannivån innebär en garantiersättning om 40 600 kronor per högskolepoäng.
- Den högre nivån innebär en garantiersättning om 52 500 kronor per högskolepoäng.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.6.6

OFR tillstyrker förslaget. Likt ett av våra medlemsförbund vill vi dock påpeka och understryka att alla ersättningsnivåer bör höjas på alla nivåer samt att produktivitetsavdraget bör tas bort för alla kurser inom högre utbildning, så även för dessa kurser riktade mot yrkesverksamma.

2.6.7 Krav på minst åtta studenter på en utbildning för tillämpning av den särskilda ersättningsmodellen

Utredningens förslag: För att garantiersättningen ska gälla ska utbildningen ha minst åtta registrerade studenter.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.6.7

OFR är tveksamma till förslaget. Förvisso kan inte kurser vara hur små som helst, men samtidigt blir spannet mellan åtta och 20 studenter väldigt snävt. Ett av OFRs medlemsförbund lyfter också upp ett relevant exempel där det för lärare i "små" undervisningsämnen skulle kunna innebära att lärosäten inte väljer att utveckla eller genomföra kurser.

Mot denna bakgrund anser OFR att frågan bör analysera ytterligare, kanske till förmån för en lösning där det finns en viss restriktion kring minsta antal registrerade elever på en kurs men som kan frångås i fall där det annars inte skulle anordnas kurser av lärosäten – till exempel det som Sveriges Lärare anför, men det skulle också kunna vara andra väldigt "smala" kurser men som är centrala för kompetensförsörjningsbehovet på den svenska arbetsmarknaden.

2.6.9 Utveckling av nya utbildningar kan ersättas inom den särskilda ersättningsmodellen

Utredningens förslag: Inom den särskilda ersättningsmodellen ska ersättning ges för utveckling av ny utbildning. Ersättningen för utveckling av utbildning ska vara densamma som garantibasersättningen, det vill säga 28 700 kronor, 40 600 kronor eller 52 500 kronor i 2023 års kostnadsnivå per högskolepoäng helt eller delvis nyutvecklad utbildning. Valet av ersättningsnivå ska vara på samma nivå som den garantiersättningsnivån som planeras gälla för den färdigutvecklade utbildningen. För att ersättning för utveckling ska ges ska faktisk utveckling av ny utbildning ha skett som står i proportion till ersättningsens storlek, annars lämnas en lägre ersättning än de angivna beloppen. Dessutom ska omfånget av ny utbildning minst uppgå till 1,5 högskolepoäng.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.6.9

OFR tillstyrker förslaget. OFR anser att det centrala är att lärosätena anser att detta är en bra lösning för att uppnå syftet - utveckling av nya utbildningar - bakom förslaget. Det är ett välkommet tillskott för att premiera att utveckling av ny utbildning sker i takt med arbetslivets utveckling.

2.6.10 Den särskilda ersättningsmodellen och produktivitetsavdraget

Utredningens resonemang: *"Verksamhet vid svenska universitet och högskolor anses kunna öka sin produktivitet i samma utsträckning som den privata tjänstesektorn. Därför räknas inte anslagen till lärosätena upp för att fullt ut täcka kostnadsökningar, utan ett avdrag, kallat produktivitetsavdraget, görs från ersättningsnivåerna i den normala resursfördelningsmodellen. Den särskilda ersättningsmodellens utformning med en garantinivå är särskilt känslig i detta sammanhang. Ett produktivitetsavdrag som gör att de föreslagna garantinivåerna inte kan täcka kostnader för behovet av undervisning, gör att modellen inte har avsedd funktionalitet. Utbildning för yrkesverksamma behöver kunna vara ekonomiskt bärkraftiga i sig, för att dessa utbildningar ska vidmakthållas under längre tid."*

OFR inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.6.10

OFR delar utredningens resonemang och ser inspelet som viktigt att ta hänsyn till i den efterföljande beredningen av ärendet. OFR vill dock samtidigt påtala och understryka att detta inte är ett stort problem endast för svenska lärosäten utan för hela den statliga sektorn. Ett av OFRs medlemsförbund, fackförbundet ST, har i många år tittat närmare på vad produktivitetsavdraget får för konsekvenser för svensk statsförvaltning i termer av en urholkad stat.¹

Förutom detta vill OFR framföra att utredningen utifrån sina resonemang kring problematiken - med produktivitetsavdraget och den särskilda ersättningsmodellens garantinivå – borde ha föreslagit att kurser inom modellen **inte** bör omfattas av produktivitetsavdraget.

2.6.12 Fort- och vidareutbildning för yrkesverksamma kan nå en nivå på 5 procent av utbildningsanslaget

Utredningens bedömning: Fort- och vidareutbildning samt omställning för yrkesverksamma kan nå en nivå som motsvarar 5 procent av det totala utbildningsanslaget, vilket för 2024 motsvarar 1,45 miljarder kronor

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.6.12

OFR delar bedömningen att fem procent av det totala utbildningsanslaget är en rimlig initial omfattning av kursutbud anpassat till yrkesverksamma. Vi vill dock, likt ett av våra medlemsförbund SSR, poängtera att detta över tid inte kan utgöra ett tak utan att det behöver justeras och höjas succesivt.

2.6.15 Lärosätena behöver utveckla samarbetet med arbetsmarknadens parter

Utredningens resonemang: *"Den kraftiga utbyggnaden av relevant utbildning för yrkesverksamma, som svarar mot behov på arbetsmarknaden och i arbetslivet, kommer att kräva att lärosätena arbetar aktivt med olika företrädare från arbetsmarknaden. Detta kan ske samordnat eller enskilt, nationellt eller regionalt. Initiativ för att utveckla nya utbildningar kommer ofta från lärare med relevant kompetens. Samtidigt är det viktigt att på mer övergripande nivå inom lärosätet, eller inom en fakultet eller motsvarande, hitta stöd och processer som samordnar arbetet med att identifiera behoven av utbildningar för arbetsmarknaden. Det behöver skapas samverkansplattformar där olika behov och önskemål kan diskuteras.*

¹ [Urholkad stat.indd](#)

Arbetsmarknadens parter har också en utmaning i att kunna kanalisera och samordna olika intressen så att de blir tydliga för lärosätena. Denna samordning kan behöva ske nationellt eller regionalt. Arbetsmarknadens parter kan spela en viktig roll i denna samordning i form av branschråd eller motsvarande."

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.6.15

OFR delar utredningens resonemang och slutsats att reformen med omställningsstudiestöd kommer att kräva en aktiv samverkan på såväl regional som nationell nivå. Som vi tidigare påpekat i detta remissvar anser OFR att UKÄ bör få i uppdrag att även analysera och ta fram förslag på förbättrade, mer enhetliga och systematiska samverkansmodeller mellan lärosäten och arbetsmarknadens parter. Som UKÄ själva konstaterade när de redogjorde för sitt uppdrag att göra en tematisk utvärdering av lärosätenas samverkan 2024:

*"Granskningen bör inte stanna vid den här rapporten. UKÄ behöver sprida både resultaten och metoden från utvärderingen, gärna på internationell nivå. Resultaten bör jämföras för att ge en bild av hur den svenska modellen för samverkan står sig i relation till liknande eller andra modeller som tillämpas i andra länder."*²

OFR delar UKÄ:s bild av att deras uppdrag kring samverkan såväl bör fördjupas, breddas som inkorporeras med resonemangen i utredningens kapitel 2.6.15 enligt ovan, där arbetsmarknadens parter kan och bör spela en viktig roll i samordningen, givet den föreslagna nya ersättningsmodellen samt reformen med omställningsstudiestödet i sin helhet.

2.7.1 Den särskilda ersättningsmodellen behöver kompletteras med en komponent för att omfördela resurser mellan lärosäten

Utredningens bedömning: Den särskilda ersättningsmodellen behöver ytterligare en komponent för att omfördela resurser mellan lärosäten till förmån för utbildningar för yrkesverksamma, så att den kompetens som finns vid olika lärosäten bäst ska komma till nytta. Denna omfördelning behövs dessutom som ytterligare incitament för att lärosäten ska få kraft att göra interna omfördelningar till förmån för dessa utbildningar.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.7.1

OFR har inget att invända mot förslaget och delar i stort utredningens bedömning, givet att den föreslagna komponenten inte innebär att vissa lärosäten över tid påverkas negativt och får svårt att överhuvudtaget kunna erbjuda kurser på grund av att man mister resurser. Vi

² [Tematisk utvärdering av samverkan med det omgivande samhället - Bedömargruppens samlade analys](#)

ser att denna fråga och detta förslag behöver analyseras djupare inför införandet, för att säkerställa att förslaget inte ger de önskade effekter som vi nämner ovan.

2.7.2 En modell för omfördelning av resurser ska införas

Utredningens förslag: Det ska införas en modell för omfördelning av anslag mellan lärosäten. Denna modell ska ge incitament och omfördela anslag så att utveckling av utbildning för fort- och vidareutbildning samt omställning för yrkesverksamma premieras.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.7.2

Givet det uppdrag som utredningen har haft, är förslaget till modell för omfördelning av anslag bra och något som OFR tillstyrker. Vi vill dock återigen påtala att OFR anser att för att undvika önskade effekter, som vi gått in på ovan under punkt 2.7.1, bör omfördelningsmodellens utformning och dess effekter utredas och analyseras närmare inför att den succesivt ska införas.

2.7.3 Modellen för omfördelning av resurser ska också ha en komponent som premierar examina

Utredningens förslag: Modellen för omfördelning av anslag ska ha en komponent som premierar examina utöver att premiera utbildning för yrkesverksammas fort- och vidareutbildning samt omställning.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.7.3

OFR delar utredningens bedömning att det kan behövas ytterligare en komponent i omfördelningsmodellen för att undvika att grundläggande utbildning inte missgynnas. Men OFR ställer sig tveksamt till förslaget och även förslaget i avsnitt 2.7.5, som båda två utgör en helhet, eftersom modellen inte får riskera att leda till att lärosätenas incitament att erbjuda andra fristående kurser - än de som ryms inom ramen för den nya ersättningsmodellen - begränsas även om det är viktigt med examina. Likt ett av OFRs medlemsförbund Akademikerförbundet SSR påpekar vill OFR understryka att merparten av de som vill kompetensutveckla sig mitt i arbetslivet gör det av andra skäl än att vilja skaffa en examen.

2.7.5 En balans mellan omfördelning baserat på fort och vidareutbildning respektive examina behövs

Utredningens förslag: Vid dimensioneringen av de två komponenterna i omfördelningsmodellen ska det uppnås en balans mellan dem, så att omfördelningens övergripande effekt blir ungefär av samma storlek. Omfördelningseffekten föreslås vara begränsad, så att lärosätena inte drabbas alltför hårt ekonomiskt på årsbasis.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.7.5

Som vi nämnt ovan under 2.7.3, delar OFR utredningens bedömning kring att ytterligare en komponent kan behövas i omfördelningsmodellen. Vi är dock inte fullt ut övertygade om att förslaget är tillfyllest så som det beskrivs i utredningen. OFR anser därför att dessa båda delar, 2.7.3 och 2.7.5, kan behöva utredas och analyseras ytterligare avseende dess närmare utformning och inte minst dess troliga effekter, innan denna komponent samt balansering i modellen – så som föreslaget i utredningen - införs. OFR förstår som sagt utredningens analys och resonemang kring att någon sådan form av komponent samt balans behövs, men anser att frågan behöver analyseras djupare under det succesiva införandet av den särskilda ersättningsmodellen.

2.7.7 Små högskolor och enskilda utbildningsanordnare undantas den särskilda ersättningsmodellen

Utredningens förslag: De statliga universiteten och högskolorna samt Chalmers tekniska högskola och Stiftelsen Högskolan i Jönköping kan använda den särskilda ersättningsmodellen inom utbildning. Forsvarshögskolan berörs inte av förslaget då lärosätet omfattas av andra avräkningsregler. Sveriges Lantbruksuniversitet berörs inte eftersom lärosätet inte erhåller anslag för utbildning inom utgiftsområde 16. För övriga enskilda utbildningsanordnare gäller särskilda regler. Endast 26 lärosäten är del av omfördelningsmodellen.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.7.7

OFR delar utredningens resonemang och analys i denna del och tillstyrker utredningens förslag. Vi vill dock hänvisa till Akademikerförbundet SSR:s resonemang kring detta förslag avseende lärosäten som inte kommer omfattas av modellen och att regeringen behöver omhänderta även deras behov av utveckling av kursutbud för yrkesverksamma framåt.

2.7.8 Universitetskanslersämbetets roll kopplat till omfördelningssystemet

Utredningens förslag: Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska få uppdraget att

utveckla omfördelningsmodellen enligt utredningens grundprinciper. Dessutom ska UKÄ årligen leverera underlag för omfördelningen till Regeringskansliet. Omfördelningen ska införas fem år efter att den särskilda ersättningsmodellen är införd.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 2.7.8

OFR tillstyrker utredningens förslag. Det är bra att UKÄ får i uppdrag att utveckla omfördelningsmodellen och tidsramen på fem år är välunderbyggd, då inte minst lärosätena behöver tid för att ställa om. OFR vill dock understryka att vi i vissa av våra tidigare ställningstaganden i detta remissvar understrukt att det behövs ytterligare analys, inte minst kring eventuella oönskade effekter, kopplat till modellen i sin helhet.

3 Ikraftträdande och genomförande

Utredningens förslag: Den särskilda ersättningsmodellen för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma kan införas från och med budgetåret 2026. Den delen av ersättningsmodellen som rör omfördelning mellan lärosäten kan införas från och med budgetåret 2031 baserat på åren 2026–2030.

OFRs inspel och ställningstagande avseende kapitel 3

OFR tillstyrker utredningens förslag. I promemorian argumenterar och resonerar man på ett förtjänstfullt och övertygande sätt kring att de olika årtalen samt "infasningen" av ersättningsmodellen i sin helhet.

Undertecknas av

Eva Fagerberg,
Kanslichef/1a ombudsman,
Offentliganställdas Förhandlingsråd

Kristofer Jervinge
Utredare,
Offentliganställdas Förhandlingsråd

Medlemmar i Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR)

Sveriges Lärare, Vision, Vårdförbundet, Fackförbundet ST, Akademikerförbundet SSR, Sveriges läkarförbund, Ledarna, Polisförbundet, Officersförbundet, Försvarsförbundet, TULL-KUST, Förbundet Reservofficerarna och Fackförbundet Scen & Film.

Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR) är en uppdragsstyrd förhandlingsorganisation som samlar tretton fackförbund inom offentlig sektor. Inom OFR samverkar och samarbetar förbunden i gemensamma frågor med ömsesidig respekt samtidigt som de behåller en stark självständighet. Tillsammans skapar vi goda villkor och trygghet som utvecklar offentlig sektor. Våra samverkansområden är pension, försäkring, omställning, arbetsmiljö, lönestatistik och offentlig sektors utveckling. OFRs medlemsförbund representerar tillsammans nära 571 000 medlemmar anställda i kommun, region och stat.